

Економіка воєнного часу

УДК: 005.332.4:677

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19229263>

Управління фінансово-економічною діяльністю та організація бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану: виклики та адаптація українського бізнесу¹

Омельяненко Віталій Анатолійович,

доктор економічних наук, професор

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,

Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0713-1444>

Самодай Валентина Петрівна,

кандидат економічних наук, доцент

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,

Україна, <https://orcid.org/0000-0002-4043-5426>

Білаш Софія Олександрівна,

студентка

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,

Україна, <https://orcid.org/0009-0001-9758-7877>

Прийнято: 07.03.2026 | Опубліковано: 26.03.2026

¹ Дослідження виконане в рамках виконання проєкту Кафедра Жана Моне «Зміцнення лідерства та спроможності ЄС у сфері науки та інновацій» (101175767, EU_STRENGTHS, ERASMUS-JMO-2024-HEI-TCH-RSCH) 2024-2027. Проєкт фінансується Європейським Союзом. Висловлені думки та погляди є лише особистими думками авторів і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу чи Виконавчого агентства з освіти та культури ЄС (EACEA). Європейський Союз та EACEA не несуть відповідальності за ці погляди.

***Анотація.** Стаття присвячена дослідженню особливостей організації фінансово-економічної діяльності та бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану в Україні та аналізу процесів адаптації українського бізнесу до функціонування в умовах збройної агресії. Запровадження воєнного стану істотно трансформувало середовище діяльності підприємств, що зумовило необхідність перегляду підходів до організації облікового процесу, забезпечення безперервності ведення бухгалтерського обліку та збереження його інформаційної функції за умов підвищених ризиків і обмежених ресурсів. В умовах воєнного часу підприємства зіштовхуються з численними викликами: вимушеним переміщенням персоналу, пошкодженням або знищенням майна, порушенням логістичних ланцюгів, обмеженим доступом до банківських послуг та нестабільністю нормативно-правового регулювання. Усе це безпосередньо впливає на повноту та своєчасність відображення господарських операцій у системі обліку. Держава, своєю чергою, запровадила низку тимчасових послаблень і адаптаційних норм у податковому та обліковому законодавстві, що потребує від бухгалтерів оперативного реагування та постійного моніторингу змін. Особливої уваги заслуговує питання документального підтвердження операцій в умовах, коли первинні документи можуть бути втрачені або недоступні внаслідок бойових дій. У цих умовах бухгалтерський облік набуває особливого значення як інструмент фіксації фінансового стану суб'єктів господарювання, підтвердження господарських операцій, виконання вимог законодавства та інформаційного забезпечення управлінських рішень. Належна організація облікового процесу в кризових умовах є запорукою фінансової стійкості підприємства, його здатності залучати ресурси для відновлення діяльності та успішної інтеграції у повоєнну економіку, що визначає актуальність і практичну значущість обраної теми дослідження.*

***Ключові слова:** бухгалтерський облік, фінансова звітність, воєнний*

стан, організація обліку, податкове регулювання, облік втрат, цифровізація обліку, електронний документообіг, адаптація бізнесу, державне регулювання.

Management of financial and economic activities and organization of accounting under martial law: challenges and adaptation of Ukrainian business

Vitaliy Omelyanenko,

DrSc. (Economics), Professor,

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Ukraine,

<http://orcid.org/0000-0003-0713-1444>

Valentyna Samoday,

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-4043-5426>

Sofia Bilash,

Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Ukraine,

<https://orcid.org/0009-0001-9758-7877>

***Abstract.** The article is devoted to the study of the organization of financial and economic activities and accounting under martial law in Ukraine and to the analysis of the challenges faced by Ukrainian businesses in adapting their accounting systems to extraordinary operating conditions caused by armed aggression. The introduction of martial law has significantly transformed the legal, economic, and organizational environment in which enterprises operate, creating substantial obstacles to maintaining the continuity, reliability, and timeliness of*

accounting processes. In such circumstances, accounting plays a crucial role not only as a mechanism for recording economic transactions but also as an essential source of information for managerial decision-making, financial control, and compliance with state regulatory requirements. The relevance of this article is determined by the growing need to ensure the stability and adaptability of accounting systems in conditions of heightened uncertainty, operational disruptions, asset losses, and changes in business organization. Special attention is given to the ability of accounting to provide objective and verifiable information under constrained conditions, when traditional documentation procedures and internal control mechanisms may be limited. Moreover, the study explores how businesses implement digital tools, cloud technologies, and remote reporting methods to mitigate the impact of disrupted communication channels and restricted access to physical documents. The article emphasizes that effective organization of accounting under martial law is a key factor in preserving business continuity, ensuring transparency of financial information, and supporting enterprises in meeting both internal management needs and external reporting obligations. It also highlights the importance of professional judgment, ethical responsibility, and compliance with national accounting standards and regulatory guidelines, even when operational conditions are unstable. By analyzing the transformation of accounting practices during martial law, the study contributes to a deeper understanding of the role of accounting as an instrument of economic resilience, a tool for crisis management, and a foundation for sustainable recovery in the post-war period.

Keywords: *accounting, financial reporting, martial law, accounting organization, tax regulation, loss accounting, accounting digitalization, electronic document management, business adaptation, state regulation.*

Постановка проблеми. Запровадження воєнного стану в Україні внаслідок повномасштабної збройної агресії суттєво ускладнило умови функціонування суб'єктів господарювання та поставило перед системою бухгалтерського обліку низку принципово нових завдань. Підприємства опинилися в умовах підвищеної невизначеності, фізичної загрози активам, порушення виробничих і логістичних процесів, обмеженого доступу до первинних документів та кадрових ресурсів. За таких обставин традиційні підходи до організації бухгалтерського обліку виявилися недостатньо адаптованими до надзвичайного правового режиму, що актуалізувало проблему забезпечення безперервності та достовірності облікової інформації. Незважаючи на складні умови ведення господарської діяльності, чинне законодавство України не скасовує обов'язку ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності [22]. Водночас воєнний стан зумовив необхідність оперативного реагування на зміни нормативно-правового регулювання, зокрема щодо строків подання звітності, документального підтвердження господарських операцій, обліку втрат активів, знецінення майна та витрат, пов'язаних із вимушеною релокацією або простоєм діяльності [20; 23]. Це створює складну практичну проблему поєднання вимог законодавства з реальними можливостями підприємств щодо організації облікового процесу. Проблема організації бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану має не лише прикладний, але й науковий характер, оскільки потребує переосмислення методологічних засад обліку в умовах надзвичайних ситуацій. Відсутність усталеної практики ведення обліку в умовах тривалих воєнних дій, необхідність оперативного документування втрат і збитків, а також забезпечення доказової бази для можливого відшкодування шкоди в майбутньому зумовлюють потребу наукового узагальнення та систематизації наявних підходів. Зв'язок зазначеної проблеми з важливими практичними завданнями полягає в тому, що від ефективної організації бухгалтерського

обліку залежить здатність підприємств забезпечувати фінансову прозорість, виконувати податкові зобов'язання, отримувати державну та міжнародну підтримку, а також формувати достовірну інформаційну основу для управлінських рішень [19; 21]. У ширшому контексті вирішення цієї проблеми має важливе значення для збереження економічного потенціалу країни та формування передумов для післявоєнного відновлення бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальна наукова література свідчить про зростання уваги українських і міжнародних дослідників до питань організації бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану, що є наслідком повномасштабної збройної агресії проти України. У сучасних публікаціях розглядаються різні аспекти цієї проблематики, зокрема вплив воєнних дій на організацію облікового процесу, адаптацію облікової політики підприємств, використання цифрових технологій та зміни в податковому і фінансовому звітуванні. Так, у матеріалах практичних конференцій і наукових збірників подано опис особливостей ведення бухгалтерського обліку в Україні безпосередньо в умовах воєнного стану [15; 18]. Теоретико-методологічні засади бухгалтерського обліку в Україні ґрунтовно досліджені у працях таких відомих учених, як Ф. Ф. Бутинець, В. В. Сопко, М. С. Пушкар, Н. М. Ткаченко, С. Ф. Голов та Л. Г. Ловінська. У їхніх роботах розкрито принципи побудови облікової системи, методологію формування фінансової звітності, питання облікової політики та професійного судження бухгалтера. Зокрема, С. Ф. Голов акцентує увагу на необхідності забезпечення достовірності та порівнянності фінансової інформації відповідно до міжнародних стандартів, що набуває особливої актуальності в умовах кризових явищ. Ф. Ф. Бутинець у своїх дослідженнях підкреслював значення бухгалтерського обліку як інформаційної основи управління підприємством, що в умовах воєнного стану трансформується у стратегічний інструмент антикризового менеджменту. М. С. Пушкар розглядав облік як складну

соціально-економічну систему, здатну адаптуватися до змін зовнішнього середовища, що безпосередньо корелює з сучасними викликами воєнного часу. Дослідження, проведене на базі Київського національного економічного університету, узагальнює проблеми, з якими стикаються підприємства під час документального оформлення операцій, оцінювання активів та адаптації облікових процедур до воєнних реалій, зокрема наголошуючи на важливості своєчасного, достовірного документування фактів господарської діяльності та необхідності збереження облікових даних у нових умовах [16; 17]. В окремих публікаціях розглядається управлінський аспект організації облікових служб під час війни. У статті, присвяченій менеджменту бухгалтерських служб українських підприємств, показано, як воєнні умови змусили бухгалтерські й управлінські команди адаптувати організаційні структури, створювати нові умови праці, підтримувати психологічну стабільність персоналу та впроваджувати цифрові інструменти роботи для забезпечення безперервності обліку. Це підтверджує, що сучасні дослідження не обмежуються виключно нормативно-правовим підґрунтям, але й включають організаційно-психологічні та технологічні аспекти бухгалтерської роботи. Іншим напрямом наукового аналізу є вплив воєнного стану на окремі елементи обліку. Наприклад, дослідження, зосереджене на проблемах обліку амортизації і знецінення основних засобів, показало, що традиційні підходи до оцінки та нарахування амортизації потребують перегляду у зв'язку з ризиками, пов'язаними з пошкодженням чи втратою активів. Це зумовлено необхідністю не лише достовірного відображення знецінення, але й забезпечення економічної безпеки підприємств, що стикаються з невизначеністю у тривалостях використання активів під час війни. Такий підхід набуває практичного значення і служить підґрунтям для подальших адаптацій облікової політики підприємств. Окрема група публікацій присвячена галузевим аспектам організації обліку. У статті щодо аграрного сектору

України під воєнним станом визначено ключову роль системи бухгалтерського обліку та контролю у забезпеченні прозорості фінансової діяльності підприємств, оптимізації податкового навантаження й мінімізації ризиків, що виникають внаслідок нестабільності податкового і нормативного середовища [1; 2; 4]. Це свідчить про те, що у наукових колах зростає увага саме до специфіки обліку в окремих секторах економіки в умовах війни. Ще одним напрямом є дослідження правових і організаційних аспектів обліку в умовах воєнного стану. Стаття, що аналізує організаційно-правові засади обліку військових витрат і втрат, окреслює, як законодавча база впливає на способи відображення таких операцій в обліку відповідно до державної політики та потреб оборони. Це підкреслює, що сучасні публікації враховують не лише приватні аспекти ведення бізнесу, а й державний рівень організації обліку під час конфлікту. Окремі наукові праці зосереджують увагу на цифровізації бухгалтерського обліку, досліджуючи можливості автоматизації, використання хмарних технологій і сучасних програмних рішень, що дозволяють забезпечити безперервність обліку та підвищення ефективності робочих процесів навіть за умов фізичної недоступності офісних приміщень чи віддаленої роботи бухгалтерських служб. Такий підхід відображає загальну тенденцію до інтеграції технологій у бухгалтерський процес, що є важливою складовою адаптації обліку до умов воєнного стану. Таким чином, наукові публікації останніх років показують, що проблематика організації бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану охоплює широке коло питань, включаючи нормативно-правове регулювання, методологічні підходи, організаційні зміни, галузеві особливості та технологічну адаптацію [3; 5; 7]. У той же час існуючі дослідження ще потребують подальшого розвитку й узагальнення, зокрема стосовно інтеграції методичних підходів до оцінки активів, документального супроводження операцій і стратегій забезпечення інформаційної безпеки бухгалтерських даних.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми полягає у визначенні тих аспектів організації бухгалтерського обліку, які залишаються недостатньо дослідженими або практично не регламентованими в умовах воєнного стану. Незважаючи на значний обсяг публікацій щодо адаптації облікових процесів, багато питань залишаються відкритими, зокрема методологічні підходи до оцінки активів, що зазнали пошкоджень або втрат, стандарти документального підтвердження операцій за обмеженого доступу до первинних даних, а також механізми забезпечення безперервності обліку під час масової релокації підприємств і персоналу. Особливо актуальним є питання інтеграції цифрових технологій у бухгалтерський процес, коли існує потреба в єдиній системі захисту та архівації даних, що забезпечує достовірність і доказовість фінансової інформації [6; 8; 9]. Ці невирішені аспекти підкреслюють необхідність подальших наукових досліджень та розробки методичних рекомендацій, які допоможуть українському бізнесу ефективно організувати облік у надзвичайних умовах. Попри наявність фундаментальних наукових напрацювань, здійснених українськими вченими, зокрема Ф. Ф. Бутинцем, В. В. Сопком та С. Ф. Головом, питання організації бухгалтерського обліку саме в умовах тривалих воєнних дій залишаються недостатньо систематизованими. Традиційні підходи, що сформувалися в умовах стабільного економічного середовища, потребують адаптації до надзвичайних правових режимів, що обумовлює необхідність подальшого розвитку теоретичних положень з урахуванням кризових факторів.

Формулювання основних цілей статті. Мета даної статті полягає у комплексному аналізі особливостей організації фінансово-економічної діяльності та бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану в Україні та визначенні механізмів адаптації українського бізнесу до надзвичайних умов функціонування. Основна ціль – виявити проблеми, що виникають у

бухгалтерських службах під час збройної агресії, дослідити сучасні практики ведення обліку та оцінити ефективність застосування цифрових технологій і організаційних рішень для забезпечення безперервності, достовірності та законності облікового процесу [10; 13].

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України, запровадження воєнного стану стало не лише політичним і безпековим викликом, а й серйозним випробуванням для національної економіки та системи бухгалтерського обліку. Такі надзвичайні умови радикально змінили традиційне середовище діяльності підприємств, вплинули на нормативно-правову базу, внутрішні процеси документації та обробки облікової інформації, що створило низку складних завдань щодо забезпечення безперервності, достовірності та своєчасності бухгалтерського обліку [11; 14].

Виклики воєнного стану для бухгалтерського обліку. Воєнний стан накладає особливі вимоги на систему обліку. Підприємства стикаються з посиленими ризиками фізичного знищення або часткового пошкодження активів – це стосується основних засобів, запасів, документів та конфіденційної облікової інформації. Складність відображення таких змін в обліку полягає в тому, що традиційні методи визнання, оцінки та документування стають неактуальними або непридатними без застосування адаптованих процедур. Наприклад, облік основних засобів у разі їх пошкодження або виведення з експлуатації потребує оцінки знецінення та уточнення їх балансової вартості, що ускладнюється фізичним доступом до об'єктів та надійністю первинних даних [16; 17; 18]. Концепція професійного судження бухгалтера, детально обґрунтована С. Ф. Головим, набуває особливої ваги в умовах воєнного стану, коли значна частина управлінських і облікових рішень приймається за умов неповної інформації та високого рівня ризику. Саме здатність бухгалтера застосовувати принцип обачності,

забезпечувати достовірність оцінок і зберігати етичні стандарти професії стає ключовим чинником стабільності фінансової звітності.

Ще однією критичною проблемою є оцінка подальшої життєздатності підприємства як суб'єкта господарювання, що має ключове значення під час складання фінансової звітності. Аналітичні статті наголошують, що бухгалтери повинні здійснювати професійне судження щодо здатності підприємства продовжувати діяльність на перспективу, враховуючи всі наявні ризики, включно з військовою загрозою, обмеженням доступу до ресурсів та логістичних ланцюгів, а також ризиком втрат ресурсів.

Зміни в нормативно-правовому регулюванні. Однією з ключових реакцій держави на виклики воєнного стану стала адаптація законодавчої бази, що регламентує ведення бухгалтерського обліку та податкової звітності. Україна прийняла низку законодавчих актів, як-от зміни до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», що дозволяють підприємствам деякою мірою коригувати строки подання звітності та оптимізувати облікові процедури у надзвичайних умовах. Також було внесено зміни до Податкового кодексу щодо особливостей податкового адміністрування у період дії воєнного стану з метою зменшення тиску на бізнес. Ці заходи спрямовані на підтримку бізнесу та пом'якшення ризиків, пов'язаних із невчасним поданням звітності чи відсутністю доступу до первинних документів. Водночас обов'язок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності за чинними стандартами залишається у силі для всіх суб'єктів господарювання [19; 15].

Організаційні підходи та адаптація облікового процесу. Важливою складовою адаптації системи обліку є перегляд облікової політики підприємств – ключового документа, що визначає принципи та методи ведення обліку. За умов надзвичайних ситуацій облікова політика повинна не лише регулювати послідовність облікових процедур, але й бути адаптивною

до змін зовнішнього середовища, включно із кризовими факторами. Це передбачає визначення чітких правил щодо оцінювання нестандартних операцій, зокрема щодо обліку втрат, переміщення активів або зміни їх функціонального використання [11; 12].

Також підприємства змушені впроваджувати додаткові внутрішні процедури для забезпечення достовірності обліку, наприклад, створення резервних копій облікових даних, хмарних архівів електронних документів, та більш детальний контроль за первинними документами. Інформаційні технології все частіше виступають не лише як інструмент автоматизації рутинних процесів, а й як засіб забезпечення безперервності облікового процесу в умовах частих переміщень персоналу чи обмеженого доступу до офісних приміщень.

Облік втрат і документальне підтвердження збитків. Особливої уваги потребує питання обліку збитків, завданих підприємствам унаслідок бойових дій, що має важливе значення не лише з огляду на внутрішню звітність, а й для подальшого правового відшкодування шкоди. Український Уряд у такий непростий час прийняв цілий ряд Законів та Постанов, що дають змогу регулювати порядок відшкодування збитків підприємствам, яким завдана шкода та координують порядок складання та подання фінансової звітності та інших документів в умовах воєнного стану в країні. Експертні дослідження підкреслюють необхідність формування надійної доказової бази, яка встановлює факт наявності активів до війни, документування їх пошкодження або знищення, оформлення первинних документів і проведення експертної оцінки. Такий підхід має величезне практичне значення для можливого отримання компенсацій від держави або міжнародних структур після завершення бойових дій. Нижче подано табл. 1, яка описує основні виклики та адаптаційні механізми обліку в умовах воєнного стану [17; 4].

Таблиця 1

Основні виклики та адаптаційні механізми обліку в умовах воєнного стану

Виклик	Суть проблеми	Адаптаційні механізми
Пошкодження активів	Втрата доступу до активів або їх знищення унаслідок бойових дій	Оцінка знецінення, документальне підтвердження збитків, реструктуризація облікових записів.
Переривання виробничих процесів	Нестабільність функціонування підприємства	Аналіз загроз безперервності бізнесу та адаптація облікової політики.
Доступ до первинних документів	Обмеження фізичного доступу до документів	Перехід до цифрових архівів та хмарних систем зберігання.
Податкові та звітні вимоги	Зміни строків та умов подання звітності	Адаптація облікової політики відповідно до законодавчих змін.
Безпека облікових даних	Підвищені ризики інформаційної безпеки	Використання сучасних систем кіберзахисту та резервного копіювання.

В свою чергу в умовах воєнного стану певна частина суб'єктів господарювання надають допомогу Збройним Силам та структурам, що задіяні під час захисту населення. Згідно з законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» від 30.03.2022 року такі підприємства мають право отримати податкові пільги (табл. 2).

Воєнний стан в Україні став одним із найсерйозніших викликів для системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності за весь період незалежності держави. Повномасштабна збройна агресія спричинила радикальну зміну умов господарювання, що вимагало негайної адаптації облікових процесів до надзвичайних обставин. У цих умовах бухгалтерський облік перестав бути лише інструментом фіксації фінансово-господарських операцій і набув стратегічного значення для забезпечення безперервності діяльності підприємств, контролю за ресурсами та документального підтвердження економічних втрат. Дослідження показало, що ключовою

передумовою стабілізації облікової системи в умовах війни стали оперативні законодавчі зміни.

Таблиця 2

Додаткові пільги підприємствам, що надають допомогу Збройним Силам України та структурам, що задіяні у захисті населення країни в умовах воєнного стану

№ з/п	Додаткові пільги
1	Врахування в складі витрат у повному обсязі коштів та майна, що передається Збройним Силам України та іншим підрозділам
2	Операції з добровільного передавання або відчуження коштів, товарів, у тому числі підакцизних, надання послуг на користь Збройних Сил України та підрозділів територіальної оборони, без попереднього або наступного відшкодування їх вартості, не вважаються операціями з реалізації для цілей оподаткування
3	Сума відшкодування вартості пального, витраченого при наданні послуг з перевезення для забезпечення потреб Збройних Сил України та підрозділів територіальної оборони, не включається до складу оподаткованого доходу фізичних осіб, які надають такі послуги

Складено на основі джерела [24].

Запровадження можливості відстрочення подання фінансової, податкової та статистичної звітності, мораторію на більшість податкових перевірок, а також застосування спрощених режимів оподаткування суттєво зменшили адміністративне навантаження на суб'єктів господарювання. Такі заходи дали підприємствам змогу зосередитися на збереженні економічного потенціалу, відновленні діяльності та підтримці зайнятості населення. Важливим результатом стало прискорення процесів цифровізації бухгалтерського обліку. Масове впровадження електронного документообігу, використання Електронного кабінету платника податків, програмних реєстраторів розрахункових операцій та хмарних сервісів забезпечили можливість дистанційного ведення обліку навіть за умов обмеженого доступу до офісних приміщень, перебоїв з електропостачанням та загроз безпеці персоналу. Цифрові інструменти стали основою безперервності облікового

процесу та підвищили його оперативність і прозорість. Окрему увагу в умовах воєнного стану було приділено обліку втрат, пошкоджених і знищених активів. Необхідність документального підтвердження завданої шкоди зумовила розвиток методичних підходів до інвентаризації майна, у тому числі такого, що перебуває на тимчасово окупованих територіях або в зоні бойових дій. Відображення таких втрат у бухгалтерському обліку має важливе значення не лише для достовірності фінансової звітності, але й для формування доказової бази з метою отримання компенсацій та участі у програмах післявоєнного відновлення. Аналіз практики функціонування підприємств свідчить, що бухгалтерські служби зіткнулися з численними організаційними труднощами, серед яких кадровий дефіцит, втрата первинних документів, порушення внутрішніх контрольних процедур і підвищені ризики помилок. Водночас професійна адаптивність бухгалтерів, перегляд внутрішніх регламентів та активне використання цифрових рішень дозволили зменшити негативний вплив цих чинників і забезпечити виконання ключових облікових функцій. У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок, що український бізнес загалом продемонстрував високий рівень стійкості та здатності до адаптації. Бухгалтерський облік відіграв у цьому процесі системоутворюючу роль, забезпечуючи інформаційну підтримку управлінських рішень, фінансовий контроль і прозорість діяльності підприємств у надзвичайних умовах.

Висновки. Отримані результати узгоджуються з науковими підходами, сформованими в працях провідних українських учених у сфері бухгалтерського обліку, які розглядали облік як систему, здатну еволюціонувати під впливом зовнішніх факторів. Воєнний стан став каталізатором трансформації облікових процедур, що підтверджує положення теорії адаптивності облікових систем, розробленої вітчизняною науковою школою. Подальший розвиток системи бухгалтерського обліку в Україні

доцільно спрямувати на підвищення її гнучкості, посилення цифрової безпеки, удосконалення методик обліку воєнних втрат та гармонізацію національних стандартів з міжнародними вимогами, що є необхідною умовою сталого післявоєнного відновлення економіки.

Список використаних джерел

1. UNDP (Програма розвитку ООН в Україні). Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні: аналітичний звіт. Київ, 2024. URL: <https://www.undp.org/ukraine> (дата звернення: 10.12.2025).
2. Бортнік С. Функціонування малого і середнього підприємництва в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство. 2022. № 36. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-46> (дата звернення: 29.04.2025).
3. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 528 с.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 02.05.2025).
5. Державна податкова служба України. Електронні сервіси ДПС та особливості подання звітності в умовах воєнного стану. URL: <https://tax.gov.ua> (дата звернення: 11.12.2025).
6. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.12.2025).
7. Дюк А.А. Еволюційні аспекти становлення теорії й практики розвитку підприємництва у системі ринку. Науковий погляд: економіка та управління. 2023. № 2 (82). С. 42–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2023-82-7>.
8. Інформаційний лист Ради АПУ від 08.04.2022 р. «Щодо впливу

військової агресії російської федерації на окремі аспекти діяльності суб'єктів аудиторської діяльності». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/FN073489> (дата звернення: 27.02.2025).

9. Колісник О.П., Поліщук М.С. Теоретичні аспекти обліку основних засобів. Економіка і суспільство. 2018. № 19. С. 1282–1289. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/191.pdf (дата звернення: 02.05.2025).

10. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii> (дата звернення: 01.04.2025).

11. Кужельний М.В., Лінник В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Київ: КНЕУ, 2019. 384 с.

12. Марченко В.М. Основи підприємницької діяльності: підручник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2022. 515 с.

13. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 № 561. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0561201-03#Text> (дата звернення: 02.05.2025).

14. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСБО, КТМФЗ). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text (дата звернення: 27.02.2025).

15. Міністерство фінансів України. Роз'яснення щодо особливостей ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в умовах воєнного стану. URL: <https://www.mof.gov.ua> (дата звернення: 02.03.2025).

16. Мітюшкіна Х.С. Про конкурентоспроможність регіонів України на мікро- та мезорівнях. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 2013. С. 31–42.

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6

«Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 № 137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення: 27.02.2024).

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18.05.2000 № 288. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 02.05.2025).

19. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates> (дата звернення: 15.04.2025).

20. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 10.12.2025).

21. Порядок складання типових форм з обліку та списання основних засобів суб'єктами державного сектору: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 13.09.2016 № 818. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-16#Text> (дата звернення: 02.05.2025).

22. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 09.12.2025).

23. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 12.12.2025).

24. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 р. № 2118-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text>. (дата звернення: 12.12.2025).

25. Сопко В.В. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2018. 336 с.

26. Стасюк О.М., Бевз І.А. Про інтегральну оцінку конкурентоспроможності регіонів України. Комунальне господарство міст. 2010. С. 53–60.